

Konstitutsional-demokratia partei

(Rahwa wabaduse erakonna)

PROGRAMM

== MIS ERAKONNA ==

ASUTAMISE KONGRESSIL

12—18. OKTOBRIL 1905.

◆ ◆ KOKKUSEATUD. ◆ ◆

Peterburi Eesti osakonna

== wäljaanne. ==

Konstitutsional-demokratia erakonna programm, mis erakonna asutamise kongressil 12—18 oktobril 1905 kokku on seatud.

I. Riigikodanikkude põhjusõigused.

1. Kõik Wene riigi kodanikud on soo, usutunnistuse ja rahwuse peale waatamata seaduse ees ühewäärilised. Kõik seisuse wahed ja kõik poolakate, juutide ja kõigi muude rahwaosade kohta käiwad isikliku ja waranduse õiguse kitsendused tulewad kõrwale heita.

2. Iga kodanikule kinnitatakse südametunnistuse ning usuwabadus. Usu ja arwamiste pärast, mida keegi tunnistab ja usutunnistuse muutmise ehk temast lahtiütlemise pärast ei tohi mingisugust tagakiusamist olla. Usu ja jumalateenistuse kombete täitmine ja usu-õpetuse laialelaotamine on waba, kui selle juures ettewõetawates talitustes mingisugusid üleüldisid üleastumisi ette ei tule, mis nuhtluse-seadustes ära on tähendatud. Greeka-õigeusu kirik ja teised usutunnistused tulewad riigi walwuse alt wabastada.

3. Igalühel on luba oma mõtteid suusõnal ning kirjalikult awaldada. Niisama wõib igaüks oma mõtteid rahwa seas kuulutada ja trüki ehk teisel teel laiali laotada. Tsensur, niihästi üleüldine kui ka iseäraline, kandku ta mis nime tahes, kaotatakse ära ja ei wõi enam maksma pandud saada. Kuritegude ja üleastumiste eest,

mis suusõnaliselt ehk trüki kaudu korda saadetakse, wastutawad süüalused ainuüksi kohtu ees.

4. Kõigile Wene riigi kodanikkudele antakse õigus awalikka koosolekuid, niihästi kinnistes ruumides kui ka lahtise taewa all, kõigisuguste küsimuste harutamiseks toime panna.

5. Kõigil Wene riigi kodanikkudel on õigus ühisusi ja seltsisid asutada, ilma et nad selleks luba küsiksiwad.

6. Märgukirjade sisseandmise õigus antakse niihästi üksikutele kodanikkudele kui ka kõigisugustele rahwaliikidele, ühisustele, koosolekutele j. n. e.

7. Igaühe isik ja elukorter peawad puutumata olema. Erakorterisse sissetungida, seda läbi otsida, sealt asju ärawõtta ja era kirju awada on ainult seaduse poolt määratud kordadel lubatud ja ka siis ainult kohtu otsuse peale. Iga kinniwõetud isik peab linnades ja teistes kohtuwõimu asupaikades 24 tunni jooksul, muudes keisririigi kohtades aga mitte hiljem kui kolme ööpäewa jooksul, kinniwõtmise ajast arwata, kas wabaks lastama ehk kohtu kätte antama. Iga kinniwõtmine, mis ilma mõjusa põhjuseta toime pannakse ehk aga seaduslikust tähtajast üle läheb, annab kahjukannatajale õiguse, tehtud kahju eest riigi poolt tasu pärida.

8. Kedagi ei tohi kohtu ehk nuhtluse alla anda teisiti, kui seaduse põhjal ja kohtuwõimu ning seaduses määratud kohtu poolt. Mingisugusid arukordseid kohtuid ei tohi olla.

9. Igal kodanikul on õigus wabalt paigast paika liikuda ja wäljamaale sõita. Passiseadus kaotatakse ära.

10 Kõik ülemal nimetatud kodanikkude õigused tulewad Wene Keisririigi põhjusseadusesse üleswõtta ja kohtuliku kaitsmise alla panna.

11. Wenemaa põhjusseadus peab kõigile keisririigis asuwatele rahwastele peale täieliselt ühesuguste kodanliste ning politikaliste õiguste, ka weel õiguse andma, oma kulturalist edenemise wiisi ise wabalt ära määrata; see tähendab: täielise wabaduse kõigi keelte ja murrakute tarwitamiseks awalikus elus, wabaduse õpeasutuste ja kõigisuguste koosolekute, ühisuste ning asutuste awamiseks ja ülespidamiseks, kellel sihiks on igaühe rahwa keelt, kirjandust ja kulturat alal hoida ja edendada j. n. e.

12. Wene keel peab kesk-walitsuse asutuste, sõjawäe ja laewawäe keeleks olema. Kohaliste keelte tarwitamist riigikeele kõrwal riiklistes ehk ühiskondlistes toimetustes ja õpeasutustes, mis riigi ehk kohaliku omawalitsuse kulul ülewal peetakse, korraldavad üleüldised ja kohalikud seadused, nende piirides aga — ametikohad ise. Iga koha elanikkudele peab wõimalikuks tehtama algusõpetust, ja kui wõimalik, ka kõrgemat haridust oma emakeeles saada.

II. Riigi kord.

13. Wenemaa on konstitutsioniline ja parlamentline monarhia. Riigi kord määratakse põhjusseaduse läbi kindlaks.

14. Rahwa asemikud walitakse üleüldise, üheaolise, otsekohese ja sala healeandmise teel, ilma usu, rahwuse ja soo wahel wahet tegemata.

Erakond lubab oma keskel mõtete lahkumist selles küsimuses, kuda rahwa asemikkude wõimu korraldada, kas ühe wõi kahe koja kujul. Teise koja liikmed peaksiwad kohaliku omawalitsuse asutuste asemikud olema. Omawalitsuse asutusi aga peaks enne üleüldise healeandmise põhjal uuendatama ja terve Wenemaa kohta maksma pandama.

15. Rahwa asemikkude kogu wõtab osa seaduse andmisest ja riigi tulu ja kulu arwe kindlaks määramisest ja walwab selle üle, et ülema ning alama täidesaatwa wõimu tegewus seaduslik ning otstarbekohane oleks.

16. Ühelgi määrusel, eeskirjal, käsukirjal, käsul ja teisel sellesarnasel aktil, nimetatagu teda kuda tahes ja antagu teda wälja kelle poolt tahes, ei wõi seaduse mõju olla, kui ta mitte rahwa asemikkude kogu otsuse peal ei põhjene.

17. Riigi tulu ja kulu arwe, kuhu kõik riigi tulud ja kulud üles pannakse, määratakse mitte enam kui ühe aasta peale seaduseandliku korra järele kindlaks. Mingisugusid maksusid ega tollisid riigi kasuks, nõndasamuti ka riigi laenusid ei wõi teisel teel määrata, kui seaduseandliku korra järele.

18. Rahwa asemikkude kogu liikmetel on õigus seaduseandmise küsimusi üles wõtta.

19. Ministrid wastutawad rahwa asemikkude kogu ees, kelle liikmetel õigus on nende käest seletust nõuda ja aru pärida.

III. Kohalik omawalitsus ja autonomia.

20. Kohalik omawalitsus peab üle terve Wene riigi maksma pandama.

21. Kohaliku omawalitsuse asutustes, mis wäiksemate omawalitsuse keskpaikade asutamise kaudu rahwaga lähedasse ühendusesse astuwad, peab rahwa asemikkude wõim üliüldise, ühetaolise, otsekohe ja sala healeandmise peale rajatud olema, ilma soo, usu ja rahwuse peale waatamata. Kõrgemate omawalitsuse ühisuste kogud aga wõiwad samasuguste wäiksemate ühisuste poolt walimiste teel kokku seatud saada. Kubermangu semstwo-dele peab õigus antama ajutisteks ehk alalisteks ühisusteks isekeskis kokku astuda.

22. Kohaliku omawalitsuse asutuste wõimukond peab üle terve kohaliku walitsuse piirkonna ulatama. Tema alla peab ka julge-oleku ja hea korra politsei seatama; wälja arwatakse ainult need walitsuse harud, mis praeguse aja riikliku elu-nõuete juures tingimata keskwalitsuse käes peawad ühendatud olema. Selle juures jäetakse kohaliku omawalitsuse asutuste heaks osa neist sissetulekutest, mis praegusel ajal riigi arwesse lähewad.

23. Keskwalitsuse kohalikkude asemikkude tegewus on, kohaliku omawalitsuse asutuste tegewuse seadusliku töötamise üle walwata. Kõigi selle juures tõuswate waieluste ja kahtluste lõpulik otsustamine peab kohtu asutuste hooleks antama.

24. Nii pea, kui kodanlik wabadus ja õige konstitutsioniliste õigustega asemikkude kogu terve Wene riigi kohta on kindlaks määratud, peab üleüldises riigiseaduse andmise korras õiguslik tee arwatama kohaliku autonomia (oma seaduse andmise õiguse) ja maaosade asemikkude kogude jalule seadmiseks, kellel õigus oleks seaduse-andja wõimu teoks tegemisest teatawates asjades rahwa tarwidust mööda osa wõtta.

25. Nii pea, kui üleriikline demokratiline asemikkude wõim konstitutsioniliste õigustega on maksma pandud, seatakse Poola kuningriigis autonoomiline kord ühes maapäewaga (seimiga) sisse, mis selsamal alusel walitakse, kui üleriikline asemikkude kogugi, aga nõnda et riigiühhisus alale jääks ja et kesk-rahwa-asemikkude kogust teiste riigi osadega ühesugustel alustel osa wõetaks. Poola kuningriigi ja piiri kubermangude rajasid wõib rahwa sugude järele ja kohalikkude elanikkude soowimist mööda parandada, kusjuures Poola kuningriigis kodanliku wabaduse ja rahwuse kulturalise enesemääramise jaoks üleüldised kindlus-

tused peawad makswad olema ja wähemuse õigus-
sed kitsendamata peawad jääma.

26. *Soomemaa*. Soomemaa konstitutsion, mis temale iseäralise riiklise seisukorra kindlaks teeb, peab täielikult uueste maksuma pandama. Kõik edaspidised korraldused, mis Keisririigil ja Soome Suurwürstiriigil ühised on, peawad edaspidi Keisririigi ja Soome Suurwürstiriigi seaduse andwate asutuste kokkuleppimise asjaks olema.

IV. Kohus.

27. Kõik kõrwaleminemised 20. nowembri 1864 aasta Kohtu Seaduste alustest, mis kohtu wõimu administratiiwilisest wõimust lahutawad (et kohtunikkusid lahti ei wõi lasta, et kohus iseseisew on ja teda awalikult peetakse, et kõikidel kohtu ees ühesugune õigus on), niihästi need, mis pärastiste täienduste läbi tehtud, kui ka need, mis kohtuseaduste eneste kokkuseadmise juures on tekkinud, heidetakse ära. Sellepärast ei pea kõige pealt: a) millgi kombel seda määrust kitsendatama, et kedagi ilma sellekohase kohtu maksuma hakanud otsuseta karistada ei tohi; peab b) kohtuministri igasugune wafeleastumine kohtunikkude ametisse nimetamise ja teise koha peale seadmise juures, weel enam aga kohtu asjade ajamise juures, kõrwale heidetama; kohtunikkudele auupalkasid ei anta; c) ametnikud wõetakse üliüldistel alustel wastutusele; d) wannutatud meeste kohtu wõimupiir määratakse ainult karistuse suuruse läbi ära, mis seaduses asjade loomu peale waatamata ära tähendatud on, kuna sinna wõimupiirisse igatahes kõik riigi- ja trükiseaduste wasta tehtud kuritööd käiwad. Seisuste asemikkutega kohtud kaotatakse ära. Walitud rahukohtuniku wõimupiiri alla seatakse ka wallakohtu asjad. Wallakohus ja semski ülemad kaotatakse ära.

Teatud waranduse nõudmine niihästi rahukohtuniku ameti pidamiseks kui ka wannutud kaasistuja kohuse täitmiseks kaotatakse ära; e) Ühtlase Kassatsioni kohtu põhjusemõte pannakse uueste maksma; f) adwokadi seisus korraldatakse tõsise omawalitsuse põhja peal.

28. Peale selle täidetakse kaelakohtu politika ja protsessi asjus kõige hädalisemad ja wastuwaidlemata tarwilikud nõudmised: a) surmanuhtlus kaotatakse tingimata ja jäädawalt ära; b) seatakse tingimise wiisiline karistamine sisse; c) seatakse süüaluse kaitsemine esialgsel uurimisel sisse; d) pannakse kohtu kätte andmise juures poolt ja wastu seletamise kord (состязательное начало) maksma.

29. Ligemaks ülesandeks on Nuhtluse Seaduse täieline läbiwaatamine, määruste kaotamine, mis politilise wabaduse wastu käiwad ja kodanlise Seaduse projekti ümbertöötamine.

V. Raha-asjanduse ja majanduse politika.

30. Riigi wäljaminekute eelarwe läbiwaatamine selle sihiga, et kõiki oma otstarbe ehk oma suuruse põolest kasuta kulusid kaotada ja sellekohaselt riigi kulusid rahwa tõsiste tarwituste peale suurendada.

31. Maa wälja-ostu maksude kaotamine.

32. Otsekoheste riigi maksude suurendamine kaudsete maksude kulul; kaudsete maksude üleüldine alandamine ja nende aegapidine ära kaotamine rahwa elutarwituste pealt.

33. Otsekoheste maksude ümberseadmine progressiwiilise sissetuleku ning waranduse-maksu alusel; progressiwiilise päranduse-maksu sisseadmine.

34. Tollimaksude alandamine üksikute tööharude seisukorda mööda, et rahwa tarbeasjad

odavamaks läheksiwad ja tööstus ning põllutöö tehnikalisest küljest edeneks.

35. Hoiukassade rahade tarvitamine väikese laenu edendamiseks.

VI. Agrar-seadused.

36. Maaharija rahwa, kes ise oma tööga maad hariwad, nagu ilma maata ja wähesese maaga talupoegade ja ka teiste pisikeste põllumeeste maatarwituse piiri tuleb suurendada riigi, keisrikoja, keisrisuguwõsa ja kloostri maade kulul. Sekssamaks otstarbeks ostetakse tarwilikul määral ka eraomanikkude maid riigi kulul priiks õiglase hinna eest (mitte turu hinna eest).

37. Priiks ostetud maad jääwad riigi pärismaaks (maa fondiks). See põhjuskord, mille järele neid pärismaid maatarwitaja rahwale antakse (omanduseks ehk ajutiseks tarwituseks, oma nime peale ehk kogukonna peale j. n. e.) tuleb sedamööda ära määrata, kuida maaomanduse ja maatarwituse kord kuskil Wenemaa maakohas on.

38. Laialiselt korraldatud riigi abi wäljarändamise, krunti panemise ja talupoegade majapidamise korra toetuseks. Maamõõtmise korra parandamine, mõõtmise lõpetamine ja teised abinõud talurahwa elukorra ja ta majapidamise tõstmiseks.

39. Rendi korra äramääramine seaduse läbi, nõnda et rendi uuendamise õigus kindlaks tehtakse, ja et rentnikul lahkumise korral õigus on oma kulude ja paranduste eest, mis ta teinud, aga tämini ajaks weel mitte äratarwitanud ei ole, tasumist saada. Lepituse kohtude asutamine rendihindade korraldamiseks, tüliasjade õiendamiseks rentnikkude ja maaomanikkude wahel. Seaduslikul kohu teel wõimalikuks teha ülemäära kõrget rendi hinda alandada ja niisugused lepingud tühjaks teha, mis maa asjus orjuse laadi kannawad.

40. Praegused põllutööliste palkamise määrused ära kaodata ja tööstuse seadusi ka põllutööliste kohta laiendada seda mööda, kuida põllutöö tegemise isewiis seda nõuab. Põllutöö ülewaatuse (inspeksioni) kohtu asutamine, kes selle üle walwab, et seaduses antud töökaitse määrused õigete täidetakse. Põllupidajate kaelakohtulik wastutus, töökaitse määruste rikkumise korral.

Tööliste seadused.

41. Tööliste ühisuste ja koosolekute wabadus.

42. Streigi wabadus. Nuhtluse määr nende süütegude eest, mis streigi ajal ehk streigi pärast tehtakse, määratakse üleüldisel alusel, ja ei tohi milgi kombel kõrgendatud saada.

43. Tööliste seaduste ja waba töö-ülewaatuse laiendamine igasugu palgatöö peale. Töö-ülewaatusest (inspeksionist), mis selle üle walwab, et seadused, mis töötegijate kasusid kaitsewad, täidetakse, wõtawad ka tööliste asemikud osa.

44. Kaheksa-tunniline tööpäew tuleb seaduse teel ära määrata. See seadus peab igal pool, kus praegusel ajal wõimalik on, maksma pandama, teistes tööharudes aegapidi. Öötöö ja ületunnitöö ärakeelamine, kus töö tehnika ja seltskonna tarwitus seda lubawad.

45. Naisterahwa ja laste töö kaitsmise laiendamine ja iseäralised töökaitse määrused meesterahwale terwisele kahjulikkudes tööharudes.

46. Lepituse kohtude asutamine, kus töötegijate ja kapitali asemikud ühesuurusel arwul kõik need töö ja palga küsimused ära seletawad, mis tööliste seaduses mitte kindlaks määratud ei ole, ja ka muud tüliasjad, mis töötegijate ja tööandjate wahel juhtuwad.

47. Sunduslik kinnitamine riigi walitsuse wahetegewusel haiguste wastu (määratud aja jook-

sul), õnnetuste vastu ja töökutselise haigeksjäämise vastu; kinnitamise kulud kannab tööandja.

48. Kõik inimesed, kes oma tööst elavad, tulewad wanaduse ja tööjõuetuse vastu riigi poolt ära kinnitada.

49. Töökaitse seaduste rikkumise peale tuleb kaelakohtulik wastutamine panna.

VIII. Hariduse küsimus.

Rahwaharidus tuleb wabaduse, demokratiseerimise ja detsentraliseerimise (kohaliku omamääramise) põhjale rajada.

50. Kõik kooli astumise takistused soo, sündimise (seisuse) ja usu pärast tulewad ära kaotada.

51. Iga üksikule inimesele ja ühiskonnale tuleb luba ja wabadus anda, igasugu õpetuse asutusi awada ja arendada ja ka väljaspool kooli haridust laiali laotada. Õpetamise wabadus.

52. Iga liiki koolide üksikude järkude wahel olgu otsekohene ühendus, mis alamalt järgult kõrgemale minemise kergemaks teeb.

53. Täieline omawalitsus ja õpetuse wabadus uniwersiteetides ja teistes kõrgemates koolides. Nende arwu suurendamine. Ettelugemiste maksu alandamine. Kõrgemate koolide hariduse töö organiseerimine laiematele rahwa ringkondadele. Üliõpilaste organiseerimise wabadus.

54. Keskmiste õpetuse asutuste arwu tuleb suurendada üleüldist tärwitust mööda. Kooliraha tuleb alandada. Kohaliku seltskonna asutustele tuleb awar woli anda õpetuse ja kaswatuse asjast osawõtta.

55. Alguskoolides olgu õpetus maksuta ja sunduslik. Algushariduse juhatus antakse kohaliku omawalitsuse kätte. Omawalitsuse asutused annawad keh Wadele õppijatele abi.

56. Kohalik omavalitsus awab hariduse asutusi ka täiskaswanud elanikkudele, alguskoolisid, rahwa raamatukogusid, ülikoolisid j. n. e.

57. Elukutselise hariduse edendamine.

14. oktobri kongressi määrus.

Praegusel ajal on terwel Wenemaal oma suuruse ja iseloomu poolest kuulmata organiseeritud tööliste hulkade liikumine. See liikumine seisab terve wabaduse eest wõitlemise käiguga lahutamata ühenduses ja rahwa õiguste nõudjal ei wõi selle kohta kahtlust olla, missugust seisukohta nende sündmuste puhul wõtta tuleb. Nende sündmuste määratumat politikalist tähendust tunnistawad kõik erakondade peale waatamata: isegi ägedamad waenlased ja pimestatud wastased hakkawad arusaama, et midagi palju tõsisemat käimas on, kui lihtsad üksikud kannatamata meele awalikuks tulemised. Liikumine awaldab nüüd juba seda kõrgemat järku jõudu, mis oma sisse uskuma paneb; elementar- liikumine muudab ennast kiireste organiseerituks ja iseteadwaks ja õpib ruttu oma üle walitsema. Liikumine teab, mis ta tahab ja mida ta püüab,—ja praegu asuw konstitutsional-demokratia erakond arwab oma kohuseks oma seisukohta liikumise sihtide kohta äramäärata.

Streikijate nõudmised, nagu nad nende oma poolt ülesseaditud on, käiwad peajasaliselt selle kohta, et wiibimata algus-wabadused maksma panna, Konstitutsioni andja Asutawa Kogusse üleüldise, ühetaolise, otsekohese ja salaja hääleandmisega wabalt rahwasaadikud walida ja kõigi politika wangide wabastamine kuulutada tuleb. Ei wõi vähematki kahtlust olla, et kõik need sihid konstitutsional-demokratia erakonna nõudmistega kokkukäiwad. Sihtide kokkumineku tõttu peab konstitutsional-demokratia erakonna asutamise

kongress oma kohuseks awaldada, et ta streigi liikumisega täitsa nõus on. Omalt kohalt ja erakonna käes olewate abinõudega püüawad erakonna liikmed nende samade ülesannete teokstege-misele,—ja, nagu kõik teised wõitlejate kihid, on nad selle mõtte maha jätnud, et walitsuse asemik-nudega läbirääkimise teel oma sihtisi kätte saada. Ühel ehk teisel põhjusel uatsub walitsus, kes aja-nõudmisi pahaste tunneb ja weel halwemine nende täitmiseks ette walmistatud on, waewaga seda täna teha, mis tarwis oli eila teha, ja jääb sel wiisil ikka liiga hiljaks. Ta kuulutas kuberneride wõimtu detsentralisatsiooni wälja, kui Wenemaa politikalist wabadust nõudis. Ta kuulutas ususallimist, kuid olewate seaduste piirides. Ta lubas muudatusi sisse seada, mille järele wadjadus „küpsenud“, ja kuulutas samal ajal kõige enam „küpsenud“ wadjadust—rahwa osawõtmist politikast—silmapilk-liseks ja ekslikuks tujuks. Wiimaks siiski oli ta nõuus selle „tuju“ tõsidust äratundma—ja katsus seda sellega täita, et ta bürokratliku seaduseand-wa organi juure tsensuslise lisa panna tah-tis. Usaldus walitsuse lubamiste wastu sai wiimaks kõigi nende lõpmata wiituste ja politika-liste wedamiste läbi katkestatud. Wene rah-was wäsis ootes ära ja ei taha enam oma kallal bürokraatia uuenduste harjutusi kannatada. Wene rahwas on küpse politikaliste jõudude poolest küllalt rikas, et ise oma saatust arendada,—tal ei ole enam wõimumeeste hoolekandmist tarwis.

Küsimus ei ole nüüd enam selles—kas Wene-maal politikaline wabadus peab olema, wõi mitte, ja mitte ka selles—kas seda ülemalt poolt anda tahetakse. Küsimus on ainult selles, kas wabadus wägiwaldsel wõi rahulikul teel teoks teha tuleb: kas stiihialikul lõhkemise wõi rahwa jõu or-ganiseeritud tegewuse teel. Ja sellelt seisukohalt terwitab konstitutsional-demokratia erakond pala-

walt rahwā edasi astumist sellel teel, mille peal ta ise seisab, nimelt organiseeritud rahulist ja ühtlasi wõimsat ülesastumist Wene tööliste klassi poolt, kes politikaliseselt õigusteta, aga seltskondliselt wägew on. Walitsusē käes on wõimus, rahwale laialist teed awada, et ta wabadusele pidulikult sammuks—ehk jälle seda weresaunaks muuta. 9. januaril saadud õppuse tõttu wast ehk ei usalda walitsus seda korrata ja ei taha weel kord mõrtsuka nime ärateenida. Aga kui ta siiski seda teeb, teadku ta siis, et kõik, mis Wenemaal haritud ja iseteadwat on, rahwa pool seisab. Konstitutsional-demokratia erakond tahab, sündmuste käiku tähele pannes, kõiki neid abinõusid tarwitada, mis tema wäes ja wõimus seisawad, et wõimalikku kokku põrkamist eemale hoida: aga läheb see tal korda wõi mitte, ta tunnistab ennast juba ette rahwa nõudmistega ühiseks ja paneb rahwa wabastamise kaalu peale kõike oma kaastundmist, kõike oma kõlblist jõudu ja lubab talle igasugust toetamist. Kongressi büroo: W. J. Wernadski, M. M. Winawer, J. W. Hessen, würst Peter D. Dolgorukow, F. F. Kokoschkin, A. M. Koljubakin, A. A. Kornilow, S. A. Kotljarewski, L. J. Lutugin, A. N. Maksimow, M. L. Mandelstamm, P. N. Miljakow, W. D. Nabokow, P. J. Nowgorodzew, J. A. Petrowski, S. W. Prokopowitsch, W. A. Rosenberg, M. W. Sabaschnikow, N. W. Teslenko, N. N. Tschernenkow, würst D. J. Schachowskoi, N. N. Schnitnikow.

18. oktobri kongressi määrus.

Kõige kõrgema manifestiga 17. oktobrist ja kõigealandlikuma graf Witte märgukirjaga tutwustades, tuli Konstitutsional-demokratia erakonna kongress järgmistele otsustele:

1.) Politikalise wabaduse alguspõhjused, ühesuguse õiguse ja üleüldise walimise õiguse poolest, mis Wene wabaduse liikumine oma lipu peale on pannud, ei ole wälja kuulutatud dokumentides kaugelgi täielist õigekskiitmist leidnud. Manifestis on algusõigused ainult lihtsalt ülesloetud, ütelse „trükiwabadus“ asemele tume ütelse „sõnawabadus“ pandud, ja tunnistab „üleüldist“ walimise õigust ainult praeguse kindlaks tehtud walimise korra „edaspidise edenemise“ tagajärjena õigeks. Politikalise ja kodanlise ühesuguse õiguse ja konstitutsioni-riigi sisseseadu aluseid nimetatakse ainult märgukirjas õõnsa- ja umbkaudu lausetega ja ei nimetata manifestis sugugi.

2.) Manifestis tõekstunnistatud politikalise elu põhjuste teokstegemine on niisuguste tingimiste alla pandud, kus mingit kindlustust selle teokstegemise täiuse ja järjekindluse kohta ei ole. Algusõiguste wälja kuulutamine ei tee kindlaks, et need seaduse normides maksmapannakse, waid walimise õiguse laiendamine pannakse selle lühikesse tähtaja piirisse mis wana seaduse järele walimiseni üle jääb, kuna walimise süsteemi põhjuskord ise endiseks jäetakse. Manifestis antud lubamiste täidesaatmine jääb nendesama inimeste kätte, kelle politikalik minewik rahwale mingisugust usaldust ei paku. Nende tingimiste all on manifestis tähendatud ülesannete täide saatmine eelolewal walimise ajal täitsa wõimata.

3.) Riigiwolikogu seaduseandwa õiguste laiendamine on niisugustes ütelistes tehtud, mis ikka weel Riigi Nõukogule wõimaluse jätab neid kitsendada. Õige küll, märgukirjas on wõimalus ettenähtud Riigi Nõukogu walitud elemendiga täiendada, aga kahtlemata ei wõi ka Riigi Nõukogu niisugune uuendamine seda asutust rahwa asemikudega seaduseandwa wõimu jagamise wääriliseks teha. Ministrite wastutamine on endist wiisi

selles, et nende tegewust „seadusekohasuse“ poolt hinnata wõib, kuna wõimalus ära on wõetud tegewuse „otstarbekohasust“ arwustada.

4.) Kõwem walwus ja muud iseäralikud seadused ei ole manifestiga ära kaotatud ja isikud, keda nõndanimetud politikaliste ja usuliste süütegude pärast tagakiusati, ei saa wabaks.

5.) Et awaldatud tingimiste all,—(sest et walimise õigus ja Wolikogu seaduseandew wõim kitsas piiris laiendatud ja wõimata on waba politikalise elu põhjuste tarwitamist eesolewal walimise ajal garanteerida)—Riigiwolikogu õigeks rahwa asemikkude koguks pidada ei wõi, siis jääb konstitutsional-demokratia erakonna ülesandeks etteseatud sihile jõuda—Konstitutsioni- andja Kogu nõudmine, üleüldise ja ühetaolise walimise õiguse põhjal otsekohe ja salajase healeandmise läbi, sugu, rahwuse ja usutunnistuse peale waatamata, kus juures 17. oktobri manifesti jõuul uuendatud Riigiwolikogu erakonnale ainult üheks abinõuks selle sama sihi kättesaamise teel wõib olla, kuna väljaspool Wolikogu alatine ja kindel side wabaduse liikumise üleüldise käiguga alal hoida tuleb.

6.) Kõige otstarbekohasemaks praegusest seisukorrast peasemiseks arwab Konstitutsional-demokratia erakond: a) manifestiga lubatud algusõiguste wiibimata teokstegemist ja iseäraliste seaduste wiibimata ära kaotamist; b) walimise õiguse wiibimata sisseseadmist üleüldise healeandmise põhjal 6. augusti seaduse järele plaanitud Riigiwolikogu asemel Konstitutsioni andja Kogu otsekohe kokkukutsumise jaoks, mis põhjusseadused kokkuseadiks; c) walitsuse seast wiibimata nende isikute lahtilaskmist, kes nende endiste tegude pärast rahwale wastu meelt on ja ajutise asjaliku kabineti kokkuseadmist, kelle wolitused rahwa asemikkude kokkukutsumisega ja enamusest wõetud kabineti kokkuseadmiseega lõpeks.

7). Tingimata tarwiline ja iseäranis nõuetaw abinõu on praegusel ajal n. n. politikaliste ja usu-
liste süüaluste täielik wabastamine.

8). Tähendatud nõudmiste täitmist äraoota-
mata hakkab konstitutsional-demokratia erakond
kõiki manifestis lubatud, aga mitte seaduse kind-
lat määrust mööda kinnitatud, politikalise waba-
duse tingimisi tegelikult teokstegema.

Konstitutsional-demokratia erakonna Põhjuskiri.

1. Konstitutsional-demokratia erakonna pea eesmärk on Wenemaal konstitutsionilist riigikorda demokratilisel alusel maksma panna ja töötegija rahwahulga seisukorda parandada.

2. Erakonna liikmeks wõiwad isikud olla, kes erakonna eeskawa omaks wõtawad ja nõuus on ennast erakonna korra alla andma, mis erakonna põhjuskirja ja erakonna kongresside poolt maksma pannakse.

3. Erakonna liikmete hulka wastuwõtmine sünnib kesk- ja kubermangu toimekonna poolt, niisama ka isikute poolt, kes selleks kesktoimekonna poolt on wolitatud. Isikud, kes kesktoimekonna poolt wastu on wõetud, ei käi mitte kohaliste osakondade sekka.

4. Erakonna liikmed, kes otsekohe ehk kaudselt erakonna kasude wastu töötawad, heidetakse erakonnast wälja. Wäljaheitmine sünnib toimekonna poolt, kes liikme wastu on wõtnud. Wäljaheidetawa liikme soowi peale antakse küsimuse lõpulik otsustamine erakonna kongressi kätte.

5. Erakonna liikmed maksawad erakonna kassasse korrapäralist maksu, kongresside poolt määratud suuruses.

6. Erakonna organid on üleüldised ja kohalikud kongressid, kesk-jakubermangu toimekonnad.

7. Erakonna üleüldised kongreseed kutsutakse mitte vähem kui üks kord aastas kesктоimekonna poolt kokku.

8. Üleüldised kongressid otsustawad küsimusi, mis eeskawa täiendamisesse ja erakonna organisatsioonisse puutuwad, määrawad taktika ära, toimetawad kesктоimekonna walimisi, kinnitawad selle aruandeid, tulude ja kulude eelarwet ja otsustawad kõigisugusid küsimusi mis erakonna ja ta organidesse puutuwad.

9. Üleüldised kongressid on koos kesктоimekonna liikmetest, kubermangude ja linnade asemikkudest, kus erakonna toimekonnad on, erakonna liikmetest kesктоimekonna kutset mööda ja isikutest, keda kongress ise oma toimetustest osawõtta laseb.

10. Asemikkude arwu ärajatoamine tehtakse kesктоimekonna poolt kindlaks. Kesктоimekonna poolt kutsutud isikute arw ei tohi kõrgem olla kui $\frac{1}{20}$ kõigest arwatawatest kongressi liikmete arwust.

11. Kesктоimekonna käes on erakonna tegevuse üleüldine juhatus, igasuguste aktide kuulutamise terve erakonna nimel, talitus erakonna ajakirjade asjus, budgeti projekti kokkuseadmine, talitus erakonna keskkassa asjus.

12. Kesктоimekond walitakse erakonna üleüldiste kongresside poolt ühe aasta peale kinnise healeandmisega koosolewate erakonna liikmete seast. Toimekonna liikmete arwu määrab kongress.

13. Kesктоimekonnal on õigus ennast uute liikmete läbi kongresside poolt kindlaks tehtud korra järele täiendada.

14. Toimekonna sisemine organisatsioon, mis mitte kongresside määruste läbi ettenähtud ei ole, määratakse tema oma poolt.

15. Kohaliste asjade ajamiseks kubermangudes asutatakse kubermangu toimekonnad, mis erakonna kohalise osakonna kubermangu kongressi poolt aasta peale walitakse. Kongresside organiseerimine antakse kohaliste osakondade hooleks. Neilsamadel põhjustel wõib kubermangu toimekonna nõusolemisel tarwiduse järele iseseiswaid linnade toimekondasid asutada.

Tähendus. Kubermangu toimekondade asutamiseni arwatakse erakonna liikmeteks isikud, kes erakonna asutamise kongressi jaoks wolinikkude walimisest osa on wõtnud.

16. Kubermangu osakonnad wõetakse erakonna sekka kesktoimekonna poolt, kellel õigus on neid osakondasid, kes oma tegudega erakonnale kahju teewad, erakonnast lahkunuks kuulutada. Seda annab kesktoimekond lähemale kongressile teada, kes lõpuliku otsuse teeb.

17. Kesktoimekond seisab kubermangude omadega tema poolt nende toimekonna liikmete seast walitud isikute läbi ühenduses.

18. Kubermangu toimekondadel on õigus maakonna ja muid kohalisi toimekondasid asutada ja nendega wahekorda kindlaks teha.

19. Kui ühes kubermangus mitu toimekonda asutatakse, siis määratakse tegewuse piirid oma wahel wastastikku kokkuleppides ära.

II. Kongressi poolt walitud Erakonna kesktoimekonna liikmed.

W. J. Wernadski
M. M. Winawer
J. W. Hessen
W. M. Hessen
Würst Pawel D. Dolgorukow
Würst Peeter D. Dolgorukow
A. A. Kiesewetter
F. F. Kokoschkin
A. M. Koljubakin
A. A. Kornilow
S. A. Kotljarewski
J. W. Lutschitzki
N. N. Lwow
W. A. Maklakow
A. A. Muhanow
A. N. Maksimow
M. L. Mandelstamm
P. N. Miljukow
S. A. Muromzew
W. D. Nabokow
L. J. Petraschitzki
J. J. Petrunzewitsch
M. W. Sabaschnikow
P. B. Struwe
N. W. Teslenko
N. N. Tschernenkow
Würst D. J. Schachowskoi
G. F. Scherschenewitsch
N. N. Stschepkin
A. S. Lomschakow
D. D. Protopopow
F. J. Roditschew

Дозволено цензурою.
С.-Петербургъ, 20 Января 1906 года.

Тип. В. Эриксъ, Невскій пр., № 74.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

ARA-13-00616

Hind 5 kop.